

پدر ما ابراهیم

درس
اول

زندگی ابراهیم:
ساختار و محتوا

THIRD MILLENNIUM
MINISTRIES

Biblical Education. For the World. For Free.

© 2012 by Third Millennium Ministries

حق چاپ برای این سازمان محفوظ است. هر گونه نسخه برداری، بازتولید یا استفاده از آن به هر صورتی ممنوع و منوط به کسب اجازه رسمی از سازمان خدمات هزاره سوم می‌باشد. تنها استفاده از این منبع برای ارجاع، فهرست مأخذ و اشارات علمی، مستلزم اخذ مجوز از انتشارات خدمت هزاره سوم نمی‌باشد.

Third Millennium Ministries, Inc., P.O. Box 300769, Fern Park, Florida 32730-0769.

همه اشارات و ارجاعات مستقیم از کتاب مقدس، مگر در موارد خاص، در متن انگلیسی از ترجمه NIV بوده که با اجازه رسمی انتشارات زاندرن صورت گرفته است.

The HOLY BIBLE, NEW INTERNATIONAL VERSION. Copyright © 1984 International Bible Society.

همه اشارات و ارجاعات مستقیم در ترجمه فارسی از ترجمه قدیم اخذ شده است. این ترجمه به همت انتشارات ایلام به چاپ رسیده و حق چاپ برای آن سازمان محفوظ است.

درباره سازمان خدمات مسیحی هزاره سوم

سازمان خدمات مسیحی هزاره سوم در سال 1997 تحت قالب سازمان غیر انتفاعی مسیحی تأسیس شد و تمام تلاش خود را بر آموزش کلام، برای همگان و به طور رایگان معطوف کرد.

در پاسخ به رشد روزافزون نیاز جهانی به تعلیمات کتاب مقدسی جامع و اصولی جهت تربیت رهبران مسیحی، ما دوره تحصیلات الهیاتی را به صورت چندرسانه‌ای و کاربرپسند تهیه کردیم. هزینه این کار با پشتیبانی مالی هدایای دریافتی تامین شده و به پنج زبان اصلی (انگلیسی، اسپانیولی، روسی، چینی و عربی) ارائه شد و به صورت رایگان در اختیار مشتاقان قرار گرفت. البته اولویت دریافت این دروس به خادمین مسیحی است که هیچ گونه دسترسی به تحصیلات آکادمیک معمول الاهیاتی ندارند و یا قادر به تامین هزینه‌های مالی آن نیستند.

همه دروس به شکلی نوشته، طراحی و تولید شده‌اند که در منازل قابل استفاده باشند و روش و کیفیت آنها مطابق با روش شبکه تلویزیونی هیستوری چنل (History Channel) است. این روش بی نظیر بسیار مقرون به صرفه است و به عنوان شیوه موثر آموزشی مورد تایید قرار گرفته است. این سازمان مسیحی موفق شده است که جایزه تلی (Telly Awards) برای تولید فیلم‌های برجسته آموزشی با استفاده از انیمیشن را کسب کند. و هم‌اکنون برنامه‌های آموزشی این سازمان در بیش از ۱۵۰ کشور جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. مواد آموزشی خدمات هزاره سوم در قالب دی وی دی، به صورت چاپی، توزیع الکترونیکی، برنامه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای و رادیویی در اختیار مخاطبان قرار می‌گیرد.

برای کسب اطلاعات بیشتر درباره خدمات مسیحی هزاره سوم و دسترسی به منابع آموزشی می‌توانید به وبسایت زیر مراجعه کنید:

<http://thirdmill.org>

فهرست مطالب

1. مقدمه
2. ساختار ادبی
الف. کتاب پیدایش
ب. ابراهیم
3. مضامین اصلی
الف. متن کلیدی
ب. رمزگشایی
    ۱. فیض الهی
    ۲. وفاداری ابراهیم
    ۳. برکت به ابراهیم
    ۴. برکت از طریق ابراهیم
4. نتیجه‌گیری

پدر ما ابراهیم

درس اول

زندگی ابراهیم: ساختار و محتوا

۱. مقدمه

همه ما می‌دانیم که تفاوت‌های زیادی میان ملل این کره خاکی وجود دارد. هر کدام از این ملل دارای جغرافیای خاص، گروه‌های قومی و سُنن مخصوصان به خودشان هستند. ولی اکثر کشورها دست‌کم در یک چیز مشترکند: همه ما درباره چگونگی آغاز و شکل‌گیری قوممان روایت‌ها و داستان‌هایی داریم. خیلی از ما از شنیدن فداکاری‌ها و موفقیت‌های مردمانی که کشورهای ما را بنیان گذاشتند لذت می‌بریم و به رشادت و قهرمانی‌های آنها آفرین می‌فرستیم.

چرا ما از تعریف کردن داستان آغاز و پیدایش به دیگران اینقدر لذت می‌بریم؟ چرا این کار تقریباً در میان هر فرهنگ انسانی مهم به شمار می‌آید؟

خُب، دست‌کم دو دلیل وجود دارد. از یک سو، ما دربارهٔ ریشه و تاریخ قوم خودمان صحبت می‌کنیم تا خاطرات گذشته را انتقال بدهیم. ما می‌خواهیم که فرزندانمان ریشه‌های خودشان را به یاد بیاورند، اینکه از کجا آمده‌اند. اما از طرف دیگر، می‌خواهیم آرمان‌هایی را به یاد بیاوریم که اقوام ما را در گذشته هدایت کردند تا بتوانیم مسیر رو به آینده را پیدا کنیم.

خُب، چنین چیزی دربارهٔ قوم خدا در عهد عتیق هم صدق می‌کند. قوم اسرائیل باستان نیز از بازگو کردن چگونگی پیدایش قومشان لذت می‌بردند و به همین دو دلیلی که به آنها اشاره کردیم آن را از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌دادند. آنها دربارهٔ روزگار پدرانشان می‌گفتند و روزهای بسیار دور را به یاد می‌آوردند تا اینکه موفقیت‌های گذشته به دست فراموشی سپرده نشوند. اما دلیل دیگری که می‌خواستند این داستان‌ها را از نسلی به نسل دیگر انتقال بدهند این بود که می‌خواستند مسیری را که باید در آینده در آن حرکت کنند، به یادشان بیاورد.

این اولین درس از مجموعه دروسی، تحت عنوان *پدر ما ابراهیم* است. در این مجموعه، به داستان‌هایی که قوم اسرائیل باستان دربارهٔ ابراهیم، جد و پدر یا پاتریاریک بزرگشان، روایت کردند خواهیم پرداخت و خواهیم دید که موسی این داستان‌ها را در کتاب پیدایش نوشت تا قوم اسرائیل عصر خودش دوران گذشته را به یاد بیاورد و درک درستی از آینده‌ای که خدا برای آنها در نظر داشت پیدا کنند.

این اولین درس از سه درس این مجموعه تحت عنوان *”زندگی ابراهیم: ساختار و محتوا“* است. در این درس، ما با تکیه بر ساختار و محتوای باب‌های مرتبط به زندگی ابراهیم این مجموعه را آغاز خواهیم کرد. اینکه چگونه موسی داستان زندگی ابراهیم را به تصویر کشیده است و دغدغه‌های اصلی در این باب‌ها چه بودند را مورد تأمل قرار خواهیم داد.

ما در دو بخش به ساختار و محتوای زندگی ابراهیم می‌پردازیم. اول، به ساختار ادبی این بخش از باب‌ها نگاهی می‌کنیم و سپس، به مضامین اصلی آنها خواهیم پرداخت. بیایید به ساختار ادبی زندگی ابراهیم نگاهی بیندازیم.

۲. ساختار ادبی

وقتی به بخش‌هایی از کتاب مقدس مثل زندگی ابراهیم نگاه می‌کنیم که اساساً در درجه نخست شامل روایت‌ها و داستان‌هاست، باید به یاد داشته باشیم که کار نویسندگان کتاب مقدس فراتر از گفتن حقایق درباره اتفاقات دوران قدیم است. از آنجایی که روح القدس به آنها الهام کرده تا سخنگویان خدا باشند، تاریخی که آنها نوشتند کاملاً مستدل و درست است. اما روح القدس به آنها الهام کرد تا نیازهای مردمانی را که برای آنها می‌نوشتند، مورد خطاب قرار بدهند. بنابراین نویسندگان کتاب مقدس در هنگام نوشتن، مخاطبان خودشان را نیز در ذهن داشتند. آنها عمداً داستان‌هایشان را طوری نوشتند که با زندگی مردمی که مخاطبان این داستان‌ها بودند هماهنگی و تناسب داشته باشد.

وقتی به زندگی ابراهیم در کتاب پیدایش نگاه می‌کنیم، می‌توانیم مطمئن باشیم که این داستان‌ها تصویر نادرستی از وقایع زندگی ابراهیم ارائه نمی‌دهند. اما برای اینکه بفهمیم این داستان‌ها چطور در زندگی خوانندگان اصلی دوران موسی مورد استفاده قرار گرفته، باید همچنین از اینکه کتاب پیدایش چگونه زندگی ابراهیم را به تصویر کشیده مطلع باشیم؛ و یکی از راه‌های اصلی برای درک این مسأله نگاهی موشکافانه به ساختار ادبی زندگی ابراهیم در کتاب پیدایش است.

ما در دو مرحله به ساختار ادبی زندگی ابراهیم خواهیم پرداخت. در مرحله اول، نگاهی کلی از کتاب پیدایش ارائه خواهیم کرد و خواهیم دید که چگونه داستان ابراهیم در قالب تصویر بزرگتر کتاب پیدایش می‌گنجد. و در مرحله دوم، به ساختار داستان‌های مرتبط به زندگی ابراهیم نگاهی می‌اندازیم. بیایید با هم تصویری کلی از کل کتاب پیدایش را مورد بررسی قرار دهیم.

کتاب پیدایش

در طی قرن‌ها مفسران مختلف برداشت‌های متفاوتی از ساختار وسیع کتاب پیدایش داشته‌اند. یکی از این شیوه‌ها تقسیم کتاب پیدایش به ده جزء بر اساس تکرار عبارات مصطلح "نسل" یا "اعقاب" (تولدات) بوده که بارها در کتاب پیدایش به صورت پراکنده آمده است. و باید اعتراف کنیم که این نگاه کلی از بعضی لحاظ ارزشمند است. اما در موارد دیگر به ما توصیه شده که بهتر است کتاب پیدایش را به سه جزء کلی تقسیم کنیم: تاریخ کهن در پیدایش باب 1 آیه 1 تا باب 11 آیه 9؛ تاریخچه پاتریارک‌ها (یا پدران) اولیه در باب 11 آیه 10 تا باب 37 آیه 1؛ و تاریخچه پدران متاخر در باب 37 آیه 2 تا باب 50 آیه 26.

تاریخ کهن از پیدایش باب 1 آیه 1 تا باب 11 آیه 9 حقایق را که خداوند درباره پیدایش یا منشأ جهان افشا کرده است را نشان می‌دهد. این باب‌ها از خلقت، گمراهی مخلوقات و باز آفرینی خلقت پس از سیلی عالمگیر سخن می‌گویند. و مثل یک واحد ادبی کنار هم قرار می‌گیرند به گونه‌ای که به سبک‌های بسیار قدیمی که در تاریخ کهن خاور نزدیک وجود داشته شباهت دارد.

تاریخچه پدران متاخر در باب 37 آیه 2 تا باب 50 آیه 26 داستان یوسف را بازگو می‌کند. این باب‌ها با داستان کشمکش بین یوسف و برادرانش آغاز می‌شود، با به قدرت رسیدن یوسف در مصر ادامه می‌یابد و با آشتی یوسف با برادرانش پایان می‌گیرد. بسیاری از مفسران این طرح داستان بلند و یکنواخت را به عنوان *رمان کوتاهی* درباره یوسف توصیف می‌کنند.

بین این اولین و آخرین جزء، باب 11 آیه 10 تا باب 37 آیه 1 کتاب پیدایش قرار دارد. این باب‌ها شامل تاریخچه پدران اولیه و مجموعه داستان‌هایی درباره اولین پدر قوم اسرائیل است. در این سری از دروس، ما به قسمتی از این جزء میانی کتاب پیدایش می‌پردازیم.

در مجموع، تاریخچه اولین پدران به دو بخش کلی تقسیم می‌شود: زندگی ابراهیم در باب 11 آیه 10 تا باب 25 آیه 18 و زندگی یعقوب در باب 25 آیه 19 تا باب 37 آیه 1. این تقسیم‌بندی دوگانه ممکن است در ابتدا تعجب برانگیز باشد چون در عهد عتیق بارها شنیده‌ایم که از سه پاتریارک اولیه یعنی ابراهیم، اسحاق و یعقوب نام برده شده است. بنابراین ممکن است اصولاً انتظار داشته باشیم که از لحاظ ساختار ادبی نیز این باب‌ها سه‌گانه باشند. به نحوی که اولین آنها درباره ابراهیم باشد، بعد درباره اسحاق و بعد یعقوب. اما عملاً هیچ بخشی از تاریخچه اولین پاتریارک‌ها به اسحاق به عنوان شخصیت اصلی اختصاص داده

نشده است. در عوض او فقط به عنوان یک شخصیت جانبی انجام وظیفه کرده است. از زندگی او ابتدا به عنوان قسمتی از زندگی ابراهیم سخن گفته شده و سپس به عنوان قسمتی از زندگی یعقوب. در نتیجه تاریخچه اولین پاتریارک‌ها در واقع فقط به دو بخش اصلی تقسیم شده است: زندگی ابراهیم و زندگی یعقوب. ما در این مجموعه از دروس به نیمه اول دوره پاتریارک‌ها یعنی یادداشت‌های موسی درباره ابراهیم می‌پردازیم. پس بیایید از نزدیک به ساختار زندگی ابراهیم آنگونه که در پیدایش باب 11 آیه 10 تا باب 25 آیه 18 اشاره شده است نگاهی بیاندازیم.

ابراهیم

حال که دیدیم زندگی ابراهیم در کدام قسمت از ساختار وسیع کتاب پیدایش قرار گرفته، بهتر است به موضوع بعدی یعنی ساختار زندگی ابراهیم در پیدایش باب 11 آیه 10 تا باب 25 آیه 18 پردازیم. برای بررسی ساختار زندگی ابراهیم از دو منظر مختلف به این باب‌ها می‌نگریم: از یک سو، بخش‌ها یا رویدادهای اصلی زندگی ابراهیم را به سادگی شناسایی می‌کنیم و از سوی دیگر بررسی می‌کنیم که این بخش‌های متفاوت چگونه در شرح حالی که از ابراهیم در کتاب پیدایش آمده چیده شده‌اند. بیایید اول به بخش‌ها یا رویدادهای اصلی زندگی ابراهیم پردازیم.

موسی زندگی ابراهیم را در هفده قسمت یا بخش اصلی نوشت:

1. ابتدا خاندان محبوب ابراهیم (باب 11 آیات 10 تا 26)؛ شجره‌نامه‌ای که میراث خانواده ابراهیم را شرح می‌دهد.
2. این چند سطر با داستان از دست دادن پدر ابراهیم ادامه می‌یابد (در باب 11 آیات 27 تا 32) و دومین شجره‌نامه‌ای که سفر ابراهیم همراه پدر خود تارح را شرح می‌دهد.
3. مهاجرت ابراهیم به کنعان (در باب 12 آیات 1 تا 9)؛ داستان اولین دعوت خدا از ابراهیم و سفر او به سرزمین وعده.
4. رهایی ابراهیم از مصر (در باب 12 آیات 10 تا 20)؛ زمانی که ابراهیم در مصر اقامت کرد و خدا او را رهانید.

- 5 . کشمکش ابراهیم با لوط (در باب 13 آیات 1 تا 18)؛ داستان نزاع بین مردان ابراهیم و مردان لوط.
- 6 . نجات لوط توسط ابراهیم (در باب 14 آیات 1 تا 24)؛ زمانی که ابراهیم به جنگ پادشاهانی رفت که لوط را دستگیر کرده بودند.
- 7 . عهد و وعده‌های خدا با ابراهیم (در باب 15 آیات 1 تا 20)؛ داستان عهد خدا که به ابراهیم اطمینان داد که ذریتی کثیر و ملکی ابدی خواهد داشت.
- 8 . شکست ابراهیم در رابطه با هاجر (در باب 16 آیات 1 تا 16)؛ زمانی که ابراهیم از کنیز سارای، هاجر، صاحب پسری به نام اسمائیل شد.
- 9 . ملزومات عهد ابراهیم (در باب 17 آیات 1 تا 27)؛ داستان عهد خدا که ضرورت وفاداری به فرامین خدا را به او یادآوری کرد.
- 10 . سدوم و عموره (در باب 18 آیه 1 تا باب 19 آیه 38)؛ داستان نابودی سدوم و عموره و نجات لوط از آن نابودی.
- 11 . شفاعت ابراهیم برای ابی ملک (در باب 20 آیات 1 تا 18)؛ زمانی که ابراهیم برای ابی ملک فلسطینی دعا کرد.
- 12 . اسمائیل و اسحاق پسران ابراهیم (در باب 21 آیات 1 تا 21)؛ داستان تولد اسحاق و راندن اسمائیل از خانواده ابراهیم.
- 13 . معاهده بین ابراهیم و ابی ملک (در باب 21 آیات 22 تا 34)؛ زمانی که ابراهیم بر سر حق و حقوق زمین و آب با ابی ملک توافق کرد.
- 14 . امتحان ابراهیم (در باب 22 آیات 1 تا 24)؛ واقعه مشهوری که در آن خدا از ابراهیم خواست تا پسرش اسحاق را قربانی کند.

15 . زمینی جهت خاکسپاری برای ابراهیم (در باب 23 آیات 1 تا 20)؛ داستان مرگ سارای و خرید محلی برای تدفین.

16 . زنی برای اسحاق پسر ابراهیم (در باب 24 آیات 1 تا 67)؛ زمانی که رفقه زن اسحاق شد.

17 . و بالاخره مرگ و وارث ابراهیم (در باب‌های 25 آیات 1 تا 18)؛ بخش پایانی داستان ابراهیم با مرگ ابراهیم و سبقهٔ ذریت او.

همانطور که می‌بینیم، داستان زندگی ابراهیم به ترتیب وقایعی که در زندگی او روی می‌دهند دنبال می‌شود. داستان‌ها از ابراهیمی نسبتاً جوان تحت نظارت و قیومیت پدر شروع می‌شوند و با داستان دوران پیری و مرگ او پایان می‌پذیرند. گهگاه تلمیحات و اشارات غیرمستقیمی در رویدادهای مختلف زندگی ابراهیم وجود دارند. اما در مقایسه با قسمت‌های دیگر عهد عتیق، داستان زندگی ابراهیم از هفده قسمت نسبتاً مستقل تشکیل یافته‌اند. هر کدام از این قسمت‌ها در نظر دارد تا گزارشی از وقایع زندگی ابراهیم را به دست دهد و درس‌های مشخصی به خوانندگان اسرائیلی اولیهٔ روزگار موسی عرضه کند. همانطور که موسی آنها را از مصر به سرزمین وعده هدایت می‌کرد، هر کدام از این داستان‌ها حرف‌های بسیاری برای زندگی آنها داشت؛ به همین ترتیب نیز حرف‌ها و درس‌های زیادی برای زندگی امروز ما دارد.

پس از شناخت وقایع اصلی زندگی ابراهیم، حالا در موضعی ایستادیم که ببینیم این بخش‌ها چگونه به هم مربوط می‌شوند؟ چگونه داستان ابراهیم یکدست و یکپارچه است؟ چه منطقی این وقایع را سازمان می‌دهد؟ اگر بخواهیم ساده‌تر بگوییم، رویدادهای زندگی ابراهیم حول محور موضوعات خاصی قرار می‌گیرند و این دسته‌بندی‌ها پنج مرحلهٔ هم‌تراز و متقارن را شکل می‌دهند.

مرحلهٔ اول، همانطور که ممکن است در آغاز زندگی پاتریارک انتظارش را داشت، با گزارش موسی از پیشینهٔ ابراهیم و تجارب اولیهٔ او با خدا شروع می‌شود. این بخش شامل خاندان محبوب ابراهیم، از دست دادن پدرش و مهاجرت او به کنعان است. این باب‌ها با

تمرکز بر سابقه خانوادگی ابراهیم و اولین مهاجرتش به سرزمین وعده، چگونگی ورود ابراهیم به رابطه خاص او با خدا را شرح می‌دهند.

دومین بخش از رویدادهای زندگی ابراهیم، روابط اولیه او با دیگر قوم‌ها یا مردمان را در باب 12 آیه 10 تا باب 14 آیه 24 مورد توجه قرار می‌دهد. این قسمت شامل رهایی او از مصر، کشمکش او با لوط و نجات دادن لوط است. این سه رویداد با هم ساختار یکپارچه‌ای دارند چون در اصل برخوردها و واکنش‌های ابراهیم با نمایندگان چند گروه قومی دیگر را مورد توجه قرار می‌دهد. در این باب‌ها ابراهیم اساساً با فرعون مصر، برادرزاده‌اش لوط، پادشاهان متجاوز یعنی همان پادشاه سدوم و ملکیصدق پادشاه سالیم، رویاروست.

سومین و اصلی‌ترین بخش از زندگی ابراهیم، بر عهد ابراهیم با خدا در باب 15 آیه 1 تا باب 17 آیه 27 تمرکز می‌کند. این قسمت از زندگی پاتریارک شامل سه واقعه است: عهد خدا با ابراهیم، شکست ابراهیم در رابطه با هاجر و ملزومات عهد ابراهیم.

چهارمین بخش که در باب 18 آیه 1 تا باب 21 آیه 34 آمده است به روابط بعدی ابراهیم با سایرین می‌پردازد. این باب‌ها در اصل یکپارچه‌اند چون تعامل ابراهیم با سایر مردمان و قوم‌ها را مورد توجه قرار می‌دهد. در این باب‌ها ارتباط ابراهیم با سدوم و عموره شرح داده می‌شود. همچنین دعای ابراهیم برای ابی‌ملک، رابطه او با اسمائیل و اسحاق و معاهده‌اش با ابی‌ملک را شاهدیم. این چهار رویداد بیشتر چگونگی رفتار و برخورد ابراهیم نسبت به لوط و خانواده‌اش و نیز رابطه ابراهیم با مردم سدوم و عموره و ابی‌ملک فلسطینی را به تصویر می‌کشد.

مطابق انتظار، پنجمین و آخرین بخش از زندگی پاتریارک در باب 22 آیه 1 تا باب 25 آیه 18 به موضوعات مربوط به سال‌های پایانی زندگی ابراهیم، به خصوص ذریت و مرگ او می‌پردازد. این قسمت نوع آزمایش ابراهیم از جانب خدا را ثبت کرده است. خرید زمینی برای تدفین توسط ابراهیم، داستان یافتن همسری برای پسرش اسحاق و نیز مرگ ابراهیم در این بخش آمده است. این باب‌ها همسر ابراهیم سارای و پسرش اسحاق (وارث بر حق ابراهیم) و اینکه چگونه ابراهیم آنان را بیشتر از سایر زنان و پسرانش مورد احترام و حرمت قرار می‌داد را در کانون توجه قرار می‌دهد.

از آنجا که وقایع زندگی ابراهیم نسبتاً مستقل هستند، وقتی مردم برای اولین مرتبه داستان زندگی ابراهیم را می‌خوانند، اغلب احساس می‌کنند بی‌هیچ هدفی از یک واقعه به واقعه دیگر پیش می‌روند. آنها داستان ابراهیم را طوری می‌خوانند که انگار موسی این واقعه را بدون فکر قبلی و برنامه‌ریزی از واقعه دیگر نوشته باشد. اما برخلاف این برداشت اولیه، داستان‌های زندگی ابراهیم در واقع بر اساس دسته‌ها یا گروهی از وقایع که موضوع خاصی را مطرح می‌کنند، مدون و دسته‌بندی شده‌اند. رئوس مطالب پنج مرحله‌ای ساده‌ای نشان می‌دهد که موسی درباره آنچه می‌خواسته در مورد ابراهیم بگوید از پیش برنامه‌ریزی کرده است. در مقیاس بزرگ، نوشته‌های مربوط به زندگی ابراهیم شکل داستانی و دراماتیک منظمی به خود می‌گیرد. هر قسمت همسنگ و هم‌تراز با بخشی دیگری از داستان درام است.

در باب 11 آیه 10 تا باب 12 آیه 9، می‌بینیم که بیشتر توجه بر پیشینه خانوادگی ابراهیم و نخستین تجربیاتش با خدا متمرکز است. در مقایسه متقابل با این توجه اولیه، در باب 22 آیه 1 تا باب 25 آیه 18 روزهای آخر زندگی ابراهیم و ذریت او به عنوان بخش پایانی این مجموعه وقایع مورد توجه واقع شده است.

علاوه بر این، بخش دوم زندگی ابراهیم شامل وقایعی است که عمدتاً تعامل ابراهیم با اقوام و ملل دیگر را شرح می‌دهد. بخش چهارم زندگی ابراهیم، به صورت تناسبی چرخشی، با مراجعه به موضوعاتی که در بخش دوم به آن پرداخته شده، تمرکزی دوباره بر مثال‌هایی بیشتر از رفتار ابراهیم با سایرین دارد.

در نهایت در بخش میانی زندگی ابراهیم، سه باب کلیدی وجود دارند که به طور خاص بر عهد ابراهیم با خدا متمرکز می‌کنند. این باب‌ها هسته مرکزی زندگی ابراهیم را شکل می‌دهند و رابطه بنیادی و پویای ابراهیم و ذریتش را با خدا شرح می‌دهند.

قالب ساختاری این باب‌ها نشان می‌دهند که موسی با دقت، در بیان وقایع از خود مهارت نشان داده است. او تصویری ادبی از نخستین پاتریارک اسرائیل ساخته تا توجه را به جوانب خاصی از زندگی او بکشد، یعنی انتخاب ابراهیم و وارث برحق او برای برکت دادن به آنها، رفتار و تعامل اولیه و ثانویه ابراهیم و رابطه عهدی ابراهیم با خدا. و همانطور که خواهیم دید، این تمرکز ادبی برنامه‌ریزی شده بود تا نیازهای اسرائیلیانی که موسی برای

اولین بار این داستان‌ها را برایشان نوشت را مخاطب قرار دهد. زندگی ابراهیم به اسرائیلی‌ها یاد داد چگونه زمانی که موسی آنها را به سرزمین وعده هدایت می‌کرد پا جای پای ابراهیم بگذارند و هرچه به این بخش از پیدایش نزدیک‌تر می‌شویم اهمیت این برنامه‌ریزی تعمدی را بارها و بارها مشاهده خواهیم کرد.

با پی‌بردن به طرح ساختار ادبی زندگی ابراهیم، باید به موضوع دوم درسمان در مورد ساختار و مضمون زندگی ابراهیم پردازیم یعنی مضامین اصلی پیدایش باب 11 آیه 10 تا باب 25 آیه 18. گرچه روش‌های زیادی برای شرح محتوای این باب‌ها وجود دارد، خواهیم دید که رئوس مطالبی که ما پیشنهاد کردیم تقریباً با موضوعات بارز این باب‌ها همخوانی دارند.

۳. مضامین اصلی

لازم به توضیح نیست که شرح موضوعات اصلی هر بخش از کتاب مقدس که ساختاری بلند و پیچیده چون زندگی ابراهیم دارند کار دشواری است. واقعاً ممکن نیست که به هر درونمایه یا موضوعی که در این باب‌ها آمده اشاره کرد. اما می‌توان چند نمونه از درونمایه‌هایی را که بارزتر از بقیه هستند جدا کرد. همانطور که خواهیم دید این مضامین اصلی در این باب‌ها داستان‌های زندگی ابراهیم را یکدست و یکپارچه می‌کنند و به ما کمک می‌کنند تا به ایده‌های اصلی که موسی می‌خواست خوانندگان اسرائیلی‌اش از زندگی ابراهیم نتیجه‌گیری کنند، پی ببریم. و علاوه بر این، ما نیز می‌توانیم به آنچه که خدا در نظر دارد از این قسمت از کلام یاد بگیریم پی ببریم.

به دو طریق مضامین اصلی زندگی ابراهیم را مورد بررسی قرار خواهیم داد: اول، متن کلیدی که چهار موضوع اصلی زندگی ابراهیم را معرفی می‌کنند را مطالعه خواهیم کرد. دوم، شیوه‌های طرح این موضوعات در باب‌های مربوط به زندگی ابراهیم را بررسی خواهیم کرد. بیایید ابتدا به متن کلیدی که موضوعات داستان زندگی ابراهیم را معرفی می‌کند پردازیم.

متن کلیدی

مطمئنم به یاد دارید که تقریباً اوایل داستان زندگی ابراهیم، در پیدایش باب 12 آیات 1 تا 3 دعوت خدا از ابراهیم را دیدیم. زمانی که ابراهیم هنوز در اور بین‌النهرین زندگی می‌کرد، خدا از او خواست که به سرزمین وعده برود. سالهاست که مفسرین دریافته‌اند که این آیات برخی از مهمترین درونمایه‌های موجود در داستان بلند زندگی ابراهیم را معرفی می‌کنند. به نوشته‌های موسی در این آیات گوش کنید:

و خداوند به ابرام گفت: « از ولایت خود و از مولد خویش و از خانه پدر خود به سوی زمینی که به تو نشان دهم بیرون شو، و از تو امتی عظیم پیدا کنم و تو را برکت دهم، و نام تو را بزرگ سازم، و تو برکت خواهی بود. و برکت دهم به آنانی که تو را مبارک خوانند و لعنت کنم به آنکه تو را ملعون خوانند. و از تو جمیع قبایل جهان برکت خواهند یافت. » (پیدایش 12: 1-3)

این سه آیه به ترتیب اهمیت دسته‌بندی شده‌اند و به طرق مختلف قابل خلاصه نویسی هستند. از لحاظ دستوری، آنها با یک مقدمه در اولین قسمت از آیه 1 شروع می‌شوند. بعد با کلام خدا به ابراهیم، که به دو قسمت تقسیم می‌شود، ادامه می‌یابد. قسمت اول، در نیمه دوم آیه 1 تا بخش عمده‌ای از آیه 2 شامل یک فرمان است که با سه عبارت فعلی جدا از هم ادامه می‌یابد. قسمت دوم آنچه خدا به ابراهیم گفت در بخش آخر آیه 2 و در آیه 3 به چشم می‌خورد. این نیمه دوم از الگوی دستوری نیمه اول پیروی می‌کند. این نیمه نیز با یک فرمان که سه عبارت فعلی جدا از هم دارد، آورده می‌شود. با نگاهی به این سه قسمت از پیدایش باب 12 آیه 1 تا 3 می‌توانیم به حقایق مهمی از اهمیت این متن برسیم. ابتدا به شیوه ساده‌ای که موسی برای بازگو کردن کلام خدا به ابراهیم را در آیه 1 آورده، گوش کنید:

«خداوند به ابرام گفت.» (پیدایش 12: 1)

برخی از مترجمان عصر حاضر به درستی پی برده‌اند که فعل این جمله باید به جای "خداوند گفت"، "خداوند گفته بود" ترجمه شود. این ترجمه مهم است چون بر طبق موعظه استیفسان در اعمال رسولان باب 7 آیات 2 تا 4 ابراهیم این دعوت را در اور قبل از مرگ پدرش تارح، در حران، پذیرفت. اما از متن ادبی پیدایش اینگونه می‌فهمیم که اول تارح می‌میرد (باب 11 آیه 32) و بعد خدا ابراهیم را دعوت می‌کند (باب 12 آیه 1)، به همین دلیل در باب 12 آیه 1 داستان قطع می‌شود و به صورت پسرقت در زمان یا همان فلش بک، صحنه‌هایی از گذشته نشان داده می‌شود، و باید اینگونه ترجمه شود: "خدا گفته بود". این آیه برهه‌ای از زمان را یادآوری می‌کند. این برهه پیش از آن است که ابراهیم کاری در قبال

خدا انجام داده باشد و خیلی پیشتر از زمانی است که او به طرف سرزمین وعده حرکت می‌کند.

بعد از این مقدمه، به اولین نیمه کلام خدا به ابراهیم می‌رسیم. این نیمه نخست با فعل امری که فرمانی را نشان می‌دهد، شروع می‌شود. در پیدایش باب 12 آیه 1 می‌خوانیم:

«از ولایت خود و از مولد خویش و از خانه پدر خود، به سوی زمینی که به تو نشان دهم بیرون شو.» (پیدایش 12 : 1)

همانطور که می‌بینیم، این قسمت با فرمان "بیرون شو"، (یا به تعبیر ترجمه انگلیسی NIV "رها کن و ... برو") آغاز می‌شود. خدا به ابراهیم دستور می‌دهد که کاری انجام دهد، اینکه به زمین کنعان برود. این اولین و اساسی ترین فرمانی است که خدا به پاتریارک ابراهیم می‌دهد.

بعد از فرمان "به زمین وعده بیرون شو"، اولین قسمت کلام خدا به ابراهیم به سه جزء تقسیم شده که با سه عبارت فعلی جدا از هم در قسمت اول آیه 2 نشان داده می‌شود. باز نگاهی به پیدایش باب 12 آیه 2 بیاندازید:

«و از تو امتی عظیم پیدا کنم و تو را برکت دهم، و نام تو را بزرگ سازم، و تو برکت خواهی بود.» (پیدایش 12 : 2)

تمرکز این کلمات بر برکتی است که خدا در حین دعوت ابراهیم به او عطا نمود. اول، خدا گفت که از ابراهیم امتی عظیم می‌سازد. ثانیاً، او خواست که ابراهیم را در نیکبختی برکت دهد و ثالثاً، گفت که نام ابراهیم و ذریتش را بزرگ می‌سازد، یعنی آنها را نیکنام می‌کند.

حال به نیمه دوم کلام خدا به ابراهیم می‌پردازیم. گرچه بیشتر ترجمه‌های امروزی نمی‌توانند درک آن ما را یاری کنند، قسمت دوم کلام خدا به ابراهیم از لحاظ ساختار دستوری مثل نیمه اول است. این قسمت با یک فرمان که سه عبارت فعلی جدا از هم در پی دارد آغاز می‌شود. در پیدایش باب 12 آیات 1 تا 3 می‌خوانیم:

«... و تو برکت خواهی بود و برکت دهم به آنانی که تو را مبارک خوانند و لعنت کنم به آنکه تو را ملعون خواند و از تو جمیع قبایل جهان برکت خواهند یافت.» (پیدایش 12 : 2 - 3)

فعل زبان عبری ترجمه شده اینجا "تو برکت خواهی بود" در وجه امری است و شاید منظور این بوده است که با شکل فرمان "بیرون شو" که در آیه 1 آمده است یکی باشد. اما این وجه امری به مثل فرمان عمل نمی‌کند و شاید به شکل‌های مختلف ترجمه شود. مثلاً، "... و تو برکت خواهی بود" یا "باشد که تو برکت باشی" یا حتی "و بی‌شک برکت خواهی بود یا خواهی یافت". در هر حال، این شکل امری تغییر مهمی در طرز فکر به وجود می‌آورد و توجه را از ابراهیم به عنوان دریافت‌کننده برکت (آنگونه که در قسمت اول آیه 2 می‌بینیم) به ابراهیم به عنوان رابطی برای انتقال برکت به دیگران معطوف می‌سازد.

این وجه امری دوم نیز با سه عبارت فعلی جدا از هم ادامه می‌یابد. این سه فعل نشان می‌دهند که ابراهیم چگونه مسببی برای برکت دیگران خواهد بود. اولاً، خدا گفت: "برکت دهم به آنان که تو را مبارک خوانند ...". این بدان معناست که خدا به آنانی که با ابراهیم به نیکویی رفتار کنند چیزهای خوبی خواهد بخشید. وقتی مردم با ابراهیم مهربان باشند، خدا با آنان به خوبی رفتار خواهد کرد. ثانیاً، خدا وعده داد: "لعنت کنم به آنکه تو را ملعون خواند ...". یعنی اینکه خدا آنانی که ابراهیم را تحقیر کنند مورد لعن قرار خواهد داد. خدا وعده می‌دهد که با کسانی که خود را دشمن ابراهیم بسازند برخورد شدیدی خواهد داشت و ابراهیم را از هر گزند آنها محافظت خواهد کرد. اما در بخش سوم، خدا گفت: "و از تو جمیع قبایل جهان برکت خواهند یافت". در نگاه اول ممکن است مورد سوم با موضوع لعنت دشمنان ابراهیم در تناقض باشد، اما خدا به ابراهیم وعده داد که با روند دوگانه برکت برای دوستان و لعنت برای دشمنان ابراهیم، سرانجام برکتش را برای همه قبایل جهان ارزانی کند. پس می‌بینیم که قسمت آغازین پیدایش باب 12 از لحاظ دستور زبان به سه قسمت اصلی تقسیم می‌شود: اول مقدمه، دوم تمرکز بر برکتی که خدا در نظر داشت به ابراهیم بدهد و سوم تمرکز بر برکت خدا از طریق ابراهیم به همه جهان.

درک ساختار این آیات مهم است چون از بسیاری جهات داستان‌های ابراهیم در پیدایش نشان می‌دهند که چگونه این وعده‌های خدا به ابراهیم در زندگی او تحقق یافتند. موسی با نوشتن داستان ابراهیم، آنها را به گونه‌ای شکل می‌دهد که توجه را به سمت کلامی که خدا به ابراهیم در زمان فراخواندن او به سرزمین موعود می‌دهد معطوف کند.

با در ذهن داشتن این ساختار دستوری، حالا آماده‌ایم که ببینیم موضوعات اصلی زندگی ابراهیم چگونه در پیدایش باب 12 آیات 1 تا 3 خود را آشکار می‌کنند.

رمزگشایی

خواهیم دید که در این آیات چهار مضمون یا موضوع اصلی وجود دارند. در ادامه درس با فیض الهی نسبت به ابراهیم شروع خواهیم کرد، سپس با ملزومات لازم برای وفاداری ابراهیم نسبت به خدا، و بعد برکت خدا به ابراهیم و سرانجام برکت خدا از طریق ابراهیم درس خود را ادامه خواهیم داد.

فیض الهی

اولین موضوع یا دستمایه آیات، که بارها در زندگی ابراهیم اتفاق می‌افتد، این است که رابطه خدا با ابراهیم بر پایه فیض او بود. فیض الهی با ظرافت در کلمات آغازین پیدایش باب 12 آیه 1 به چشم می‌خورد. همانطور که قبلاً دیدیم، این کلمات در بخش اول آمده بودند:

"خداوند به ابرام گفته بود." (پیدایش 1:12)

این کلمات ساده به خوانندگان اولیه موسی یاد آور می‌شدند که رابطه ابراهیم با خدا به این دلیل شکل گرفت که خدا خیلی پیشتر از آنکه ابراهیم کار و خدمتی برای او انجام دهد وارد زندگی او شده بود.

دعوت ابراهیم خیلی پیشتر و در جوانی او صورت گرفت. او هنوز به کنعان نرفته بود؛ دشمنان را شکست نداده بود؛ عهد وفاداری به خدا را به گردن نگرفته بود؛ برای برقراری عدالت در سدوم و عموره دعا نکرده بود؛ و هیچ امتحان ایمانی پس نداده بود. بر عکس، خدا صرفاً به خاطر اینکه این کار او را خشنود می‌کرد که نسبت به ابراهیم رئوف باشد، از ابراهیم دعوت کرد تا خادم برگزیده‌اش باشد.

البته باید خاطر نشان کرد که فیض خدا فقط در مراحل اولیه زندگی ابراهیم با خدا داده نشد. فیض خدا موضوعی است که در طول داستان‌های ابراهیم به چشم می‌خورد چون خدا رحمتش را نسبت به ابراهیم در هر لحظه از زندگی او نشان داد. چون ابراهیم گناهکار بود، همیشه به رحمت خدا نیاز داشت. برای نمونه، در آیه مشهور پیدایش باب 15 آیه 6 به این نکته پی می‌بریم که حتی عدالت ابراهیم هدیه‌ای از روی رحمت خدا بود. در آنجا این کلمات را می‌خوانیم:

"و به خداوند ایمان آورد و او این را برای وی عدالت محسوب کرد" (پیدایش 15 : 6)

همانطور که پولس رسول در رومیان باب 4 آیه 3 و غلاطیان باب 3 آیه 6 اشاره می‌کند این حقیقت که خدا ابراهیم را عادل شمرده نشان می‌دهد که این عمل، کاری از روی رحمت بود نه پاداشی به خاطر انجام کارهای نیکو. و این از روی فیض و رحمت الهی بود که ابراهیم عادل شمرده شد و برکات دیگر را از خدا دریافت کرد. همه ما مسیحیان از اهمیت فیض خدا در زندگی‌هایمان آگاهیم. می‌دانیم که خداوند رابطه ما با خودش را با فیض آغاز کرد و می‌دانیم که به خاطر فیضش ما را در رابطه با خود نگه داشته است. بدون رحمت خدا ما کجا بودیم؟ خُب، همین امر درباره ابراهیم نیز صادق بود. علاوه بر این، فیض خدا نیز لازمه حیات اسرائیلیانی بود که موسی برایشان از ابراهیم نوشت. آنها نیز در روزگار خود در زندگی‌شان دائماً نیازمند رحمت خدا بودند. و از این رو موسی زمانی که این داستان‌ها را از زندگی ابراهیم می‌نوشت توجهشان را بارها و بارها به فیض خدا معطوف می‌کرد.

وفاداری ابراهیم

علاوه بر موضوع فیض خدا، باید توجه داشته باشیم که پیدایش باب 12 آیات 1 تا 3 بر وفاداری ابراهیم نیز تاکید می‌کند. خدا ابراهیم را برای این انتخاب نکرده بود که فقط رحمتش را دریافت کند؛ او به ابراهیم رحمت نشان داد تا ابراهیم با اطاعت وفادارانه پاسخ دهد. همانطور که دیدیم، اولین فرمان در پیدایش باب 12 آیه 1 بر مسئولیت ابراهیم در رابطه با وفاداری نسبت به خداوند به طریق خاصی تاکید می‌کند. خدا آنجا به او فرمان می‌دهد:

"از ولایت خود و از مولد خویش و از خانه پدر خود به سوی زمینی که به تو نشان دهم بیرون شو." (پیدایش 12 : 1)

لازم نیست قوه تخیل بالایی داشته باشیم تا بتوانیم بفهمیم این دعوت الهی احتیاج به چه وفاداری عظیمی از جانب ابراهیم داشت. او باید سرزمین آبا و اجدادی و مایملک پدری خود را رها می‌کرد و به مکانی که قرار بود به او نشان داده شود برود. بله، خدا رحمت خودش را به ابراهیم نشان داده بود، اما از ابراهیم هم انتظار می‌رفت که با وفاداری و از صمیم قلب خداوند را خدمت کند.

متأسفانه، بسیاری از مسیحیان در مورد ابراهیم فقط به عنوان مثالی از ایمان و توکل به خدا توجه می‌کنند. این موضوع مهمی در زندگی ابراهیم به شمار می‌آید و بارها در متون مختلف عهد جدید مورد تاکید قرار گرفته است. اما ما هرگز نباید این حقیقت را که خداوند به ابراهیم دستور داد که مطیع باشد و صادقانه او را خدمت کند نادیده بگیریم. خدا بارها، از پاتریارک درخواست وفاداری کرد. او تحت هر شرایطی نسبت به خدا وفادار بود.

شاید مهیج‌ترین مثال از زمانی که از ابراهیم خواسته شد تا وفاداریش را نسبت به خدا نشان دهد، در پیدایش باب 22 ببینیم. زمانی که خدا به پاتریارک دستور داد برای اثبات اینکه خدا را بیشتر از پسرش دوست دارد، پسرش را قربانی کند. تصور چنین درخواست بزرگی از جانب خداوند سخت است.

گرچه از ابراهیم بارها خواسته شده بود که وفاداریش را در این مورد و موارد دیگر نشان دهد، پیدایش باب 12 آیه 1 یکی از مهم‌ترین مسئولیت‌هایی که بر دوش ابراهیم گذاشته شد را نشان می‌دهد. خدا در این آیه می‌گوید:

"به سوی زمینی که به تو نشان دهم بیرون شو" (پیدایش 12 : 1)

همانطور که این جمله نشان می‌دهد، از ابراهیم خواسته شده بود که به سوی زمینی که خدا به او نشان می‌داد برود. ابراهیم می‌بایست در سرزمین وعده سکونت کند و این موضوع بارها در داستان‌های زندگی پاتریارک نشان داده می‌شود. برای نقشه عظیمی که خداوند برای ابراهیم و ذریت وفادارش داشت رفتن پاتریارک به سرزمین وعده خیلی مهم بود. وقتی به این نکته می‌نگریم که موسی داستان زندگی ابراهیم را برای اسرائیلیانی نوشت که خود او راهنمای آنها به سوی سرزمین وعده بود، مشاهده این همه تأکید اصلاً تعجب برانگیز نیست.

ما پیروان مسیح نیز نتیجه می‌گیریم با اینکه نجات هدیه رایگان فیض خدا است، خدا از ما انتظار دارد که با تلاش برای اطاعت از دستوراتش حق‌شناسی خود را نسبت به او نشان دهیم. موسی نیز به این اصل پی برده بود، او می‌دانست که فیض خدا نسبت به ابراهیم، او را به سوی وفاداری نسبت به خدا سوق داد. به همین دلیل خواهیم دید که درخواست وفاداری بارها در ضمن مطالعه زندگی ابراهیم به چشم می‌خورد. موسی حقیقتی را درباره خوانندگان اسرائیلی خود می‌دانست و این بود که آنها مستعد بودند اهمیت زندگی وفادارانه در حضور خدا را زود فراموش نکنند. گرچه خدا زمانی آنها را از

اسارت در مصر آزاد کرد و در بیابان‌ها آنها را حفظ کرد و بارها آنها را مورد رحمت خودش قرار داد ولی آنها از دستورات خداوند سر باز زدند. و به همین دلیل یکی از اصلی‌ترین موضوعات داستان‌های ابراهیم وفاداری او نسبت به خدا بود. این موضوع بارها به چشم می‌خورد چون خوانندگان اولیه موسی، و همچنین خوانندگان امروزی، برای خدمت خدا در اطاعتی وفادارانه به انگیزه و تشویق نیاز داشتند.

برکت به ابراهیم

همانطور که تا به حال دیدیم، خداوند بارها ابراهیم را مورد فیض خود قرار داد و از او وفاداری صادقانه می‌خواست. موضوع سومی که باید در پیدایش باب 12 آیه 1 تا 3 به آن توجه کنیم برکتی است که به ابراهیم عطا شد. حتماً به یاد دارید که خدا در پیدایش باب 12 آیه 2 به پاتریارک چنین گفت:

"و از تو امتی عظیم پیدا کنم و تو را برکت دهم و نام تو را بزرگ سازم." (پیدایش 12: 2)

خداوند به ابراهیم سه برکت داد. در مرحله اول، خدا گفت که ابراهیم قوم بزرگی خواهد شد. ذریت او به حدی می‌رسند که نمی‌توان آنها را شمرد. و در واقع نسل او صاحب قدرت و پادشاهی و قومی بزرگ می‌شوند. در آن زمان، ابراهیم و همراهانش تقریباً عده بسیار کمی به شمار می‌آمدند. و ابراهیم از خودش فرزندی نداشت. با این حال، خدا وعده داد که روزی ذریت ابراهیم از تعداد ستارگان آسمان بیشتر می‌شوند.

در مرحله دوم، خداوند به ابراهیم گفت که او را برکت می‌دهد. به احتمال زیاد معنی این جمله این است که ابراهیم و ذریتش به ثروت عظیمی به عنوان برکت دست خواهند یافت. ابراهیم و ذریتش در فراوانی و غنا زندگی خواهند کرد. آنها دیگر سرگردان و مهاجر نخواهند بود. همین که ابراهیم و فرزندانش وفاداریشان را ثابت کردند، از ثروت عظیمی بهره خواهند برد.

در مرحله سوم، برکت خدا اعطای نامی بزرگ به ابراهیم را در پی داشت. به عبارت دیگر، اگر ابراهیم به سرزمین وعده می‌رفت و خدا را وفادارانه خدمت می‌کرد، ذریت و

ثروت زیادش، او و ذریتش را در جهان خوشنام می‌کرد و پاتریارک و ذریت وفادارش به افتخاری عظیم دست می‌یافتند.

در واقع، در روند داستان‌های ابراهیم، موسی بارها و بارها اشاره کرد که این برکات بر ابراهیم جاری شد. ابراهیم صاحب پسرانی شد؛ در گذر از تجربه‌ای به تجربه دیگر بر ثروتش افزوده می‌شد. در آن سرزمین شخصی نامدار و مشهور شد. برای اسرائیلیانی که این داستان‌ها را می‌شنیدند، برکات ابراهیم موجب امیدواری زیادی می‌شد و به این خاطر آنها نیز از برکاتی که در آینده نصیب‌شان می‌شد بهره‌مند می‌شدند. ذریت، ثروت و شهرتی که نصیب ابراهیم پدر می‌شد تنها نشان کوچکی از هدایای بزرگتری بود که قرار بود خدا به ذریت وفادار ابراهیم بدهد.

ما مسیحیان برکات زیادی از خدا دریافت کرده‌ایم که اسم بردن از همه آنها کار بسیار سختی است. البته اسرائیلیانی که موسی را به سرزمین وعده همراهی می‌کردند نیز هدایای بیشماری از جانب خدا دریافت کرده بودند. آنها از اسارت نجات یافته بودند؛ به تعدادشان اضافه شده بود؛ خدا در طول سفر به سوی سرزمین وعده که سرزمینی پر از برکات است، آنها را حفظ و نگهداری کرده بود. اما اسرائیلی‌ها مثل ما بودند، آنها مستعد فراموش کردن همه آنچه بودند که خدا برای آنها انجام داده و برای آینده‌شان ذخیره کرده بود. بنابراین موسی برکات خدا به ابراهیم را نوشت تا همیشه برکاتی را که خدا به خوانندگان اسرائیلی‌اش داده بود، به یاد آنها بیاورد تا قلب‌های آنها از شکرگزاری لبریز شود.

برکت از طریق ابراهیم

علاوه بر رحمت خدا، وفاداری ابراهیم و برکت خدا به ابراهیم، پیدایش باب 12 آیه 1 تا 3 موضوع برکت خدا از طریق ابراهیم به سایر اقوام را مورد توجه قرار می‌دهد. خدا در باب 12 آیات 1 تا 3 چه می‌گوید:

"... و تو برکت خواهی بود. و برکت دهم به آنانی که تو را مبارک خوانند و لعنت کنم به آنکه تو را ملعون خواند و از تو جمیع قبایل جهان برکت خواهند یافت" (پیدایش باب 12 آیه 2 تا-3)

این کلمات نشان می‌دهند که ابراهیم نه فقط این برکات را دریافت می‌کند بلکه همه مردم زمین از طریق او برکت خواهند یافت. خداوند ابراهیم را به زمین وعده فرا خواند تا فقط زندگی او و ذریتش را غنی کند، خدا ابراهیم را دعوت کرد تا واسطه برکات الهی برای تمام اقوام زمین باشد. حالا مهم است به یاد آوریم که این عبارت به ما می‌آموزد که برکت جهانی ابراهیم از دو طریق صورت می‌گیرد. در پیدایش باب 12 آیه 3 خدا گفت:

"برکت دهم به آنانی که تو را مبارک خوانند و لعنت کنم به آنکه تو را ملعون خواند." (پیدایش 12 : 3).

بر طبق این متن، ابراهیم به عنوان شمشیر دو دم در میان بشر انجام وظیفه می‌کرد. از آنجایی که ابراهیم محبوب خدا بود، وقتی مردم سایر اقوام ابراهیم را برکت می‌دادند، بدین معنی بود که خدایی که ابراهیم او را خدمت می‌کرد را مورد احترام و حرمت قرار می‌دادند. بنابراین خدا آن اقوام را برکت می‌داد. اما وقتی که مردم سایر ملل ابراهیم را لعنت می‌کردند، یا به او حمله می‌کردند، و در واقع خدای ابراهیم را تحقیر می‌کردند، خدا نیز آنان را تنبیه می‌کرد. در اصل، سرنوشت سایر مردم بستگی به رفتار آنها با ابراهیم داشت.

ابراهیم در طول حیاتش با نمایندگان سایر ملل مثل فلسطینیان، کنعانیان، مصری‌ها و برادرزاده‌اش لوط که پدر موآبیان و امونیان بود، ملاقات‌هایی داشت. این تعاملات و برخوردها مهم بودند چون خدا وعده‌اش را درباره برکت یا لعنت سایر ملتها بسته به چگونگی رفتار یا برخوردشان با ابراهیم به طرق مختلف نشان می‌داد. این تعاملات نشان می‌دادند که ابراهیم حتی در زمان زندگی خود نیز برای جهان برکت به شمار می‌آمد.

قوم خدا معمولاً به سادگی این درس را فراموش می‌کنند. اسرائیلیان زمان موسی نیز مثل بسیاری از مسیحیان امروزی بودند. ما از برکت نجات خدا و زندگی که او بخشیده لذت می‌بریم اما فراموش می‌کنیم که چرا این برکات به هر یک از ما داده شده‌اند. همه و هر کدام از برکاتی که خدا به اسرائیلیان تحت رهبری موسی داد و همه و هر برکتی که او امروز به کلیسایش می‌دهد برای هدفی بزرگتر طرح‌ریزی شده است. ما برکت داده شدیم تا برکت خدا را در جهان منتشر کنیم. خدا ابراهیم را به سوی خود خواند تا ابراهیم ملل جهان را به سوی برکت خدا هدایت کند. خدا اسرائیل را به سوی خود خواند تا آنها ملل جهان را به سوی برکت خدا هدایت کنند. و خدا امروز کلیسا را به سوی خود می‌خواند تا ما ملل جهان را به سوی برکت خدا هدایت کنیم. این موضوع برای اسرائیلیانی که اولین بار داستان‌های ابراهیم

را شنیدند بسیار مهم بود. این موضوع برای ما هم به عنوان پیروان مسیح در این روزگار مهم به شمار می‌آید.

۴. نتیجه‌گیری

در این درس نظری اجمالی به زندگی ابراهیم داشتیم و توجه خود را بر ساختار یا ترتیب این بخش از پیدایش متمرکز کردیم و همچنین موضوعات اصلی یا مضامینی را که موسی در زندگی ابراهیم در متن این ساختار ادبی نشان داد بررسی کردیم.

در درس‌های آتی، بارها و بارها به این مقوله دوباره اشاره و مراجعه خواهیم کرد. دیدیم که داستان ابراهیم پنج مرحلهٔ قرینه شکل یافته بود و نیز دیدیم که چهار موضوع یا مضمون اصلی در زندگی ابراهیم وجود دارد که شامل رحمت خدا نسبت به ابراهیم، وفاداری ابراهیم، برکت خدا بر ابراهیم و برکت خدا از طریق ابراهیم بودند. این موضوعات نه تنها از مفهوم زندگی ابراهیم در آن سال‌ها برای خوانندگان اسرائیلی اولیه حکایت می‌کرد بلکه این امکان را برای ما فراهم می‌کند تا این بخش از کلام خدا را عملاً در زندگی خود بکار ببندیم.